

▲ Ostrice žitná (*Carex secalina*).

Tři botanické novinky na Sokolovsku

Petr Krása, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les

Sokolovské výspyky a na ně navazující antropogenní území jsou místa s neustálým, hůře předvídatelným vývojem svého prostředí (podrobněji je o výspkách psáno v Arnice 2/2012). Tento vývoj je daleko rychlejší než v okolní dlouhodoběji stabilizované a drobným výkyvům odolávající krajině. Díky těmto zrychleným procesům můžeme neustále objevovat nová zajímavá místa nebo pozorovat samotnou změnu vybraného místa. Ještě před deseti lety holé výspyky jsou dnes k nepoznání porostlé hustou vegetací nebo vysazeným lesem, před pár lety vzniklé drobné rybníčky jsou dnes plné plovoucí vegetace. Se změnou krajinného pokryvu se mění i další složky krajinné bioty, hmyz a ptactvo. Toho jsou si vědomi mnozí přírodovědci, kteří do území sokolovských výsypek soustředí svá pozorování a dlouhodobé projekty zaměřené na studium osidlování měnící se krajiny.

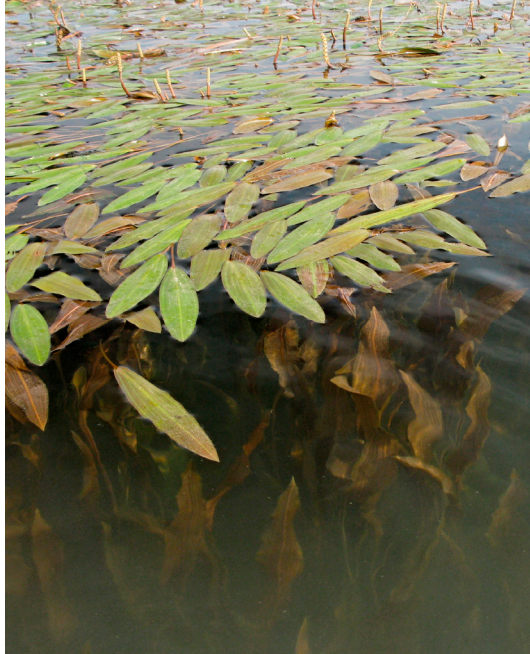
Všímavý pozorovatel nemusí být součástí nějakého výzkumného týmu, ani zdařilý odborník na určitou skupinu v živočišné nebo rostlinné říši, aby poznal, že je tu „letos“ něco jiného než v okolí, že „tohle“ tu ještě nikdy nebylo. A něco podobného se poštětilo v letošním roce i mě.

Na přelomu jara a léta jsem provázal po zdejší zajímavé halofytní vegetaci na výspkách Miroslava Brouma a při návratu podél silnice k zaparkovanému autu jsem spatřil „divnou“ nízkou mírně trsnatou ostrici. Myslím, že přšelo, moc se mi nechťelo jí věnovat větší pozornost, leč někde vzadu v paměti mi připomínala tu, kterou jsem kdysi někde viděl, ale ne na Karlovarsku. Vypadala jako **ostrice žitná** (*Carex secalina*), a tak jsem si ji sebral k určení v suchu a klidu. Paměť mě tentokrát nezklamala, a tak jsem se na lokalitu za nějaký ten den vrátil a populaci si lépe prohlédl a nafotil. Ostrice

roste v asi 10 m dlouhém pásu vegetace podél pravého kraje silnice vedoucí z Lomnice směrem k Vintřovu, a to v místě před vrcholem silničního stoupání. Je známo, že této ostřici vyhovují mírně zasolené půdy, je tedy zřejmé, že ji prostředí solené silnice vyhovuje. Ne náhodou je výskyt ostřice žitné v České republice soustředěn na Mostecko a jižní Moravu, právě do míst, kde se u nás uplatňují zasolené půdy. Jak se ale na Sokolovsko dostala? To je otázka a podnět k případnému dalšímu zkoumání, zda roste i jinde v okolí nebo je to náhoda či výjimečnost ve vazbě na výsypky, které v těchto místech vykazují zvýšené půdní zasolení.

V létě jsem měl možnost účastnit se projíždky po jezeře Medard, zaměřené na sledování vývoje vodní vegetace a monitorování planktonu, kterou v rámci hydrologického monitorování jezera provádí Dr. Ivo Přikryl se svými spolupracovníky. Celé jezero jsme obepluli podél asi 9 km dlouhého břehu a zaznamenávali vegetaci tak, aby bylo možné říci, jaké všechny druhy zde rostou, a zároveň získat podklady pro pozdější porovnání vývoje vegetace v čase. Přestože jsem byl o zdejším výskytu silně ohroženého **rdestu uzlinatého** (*Potamogeton nodosus*) zpraven, tuto informaci jsem si chtěl ověřit vlastním prozkoumáním. A opravdu, roste tu, je častý při severním pobřeží jezera, možná dokonce častější než podobný rdest vzplývavý (*Potamogeton natans*). Vytváří tu mnoho kompaktních porostů v podobě menších či rozsáhlejších „kol“ plovoucích listů. Rdest reaguje na postupně se zvyšující hladinu vody v jezeře, a tak roste i v několikametrových hloubkách, které mu jsou ale postupně limitní. Větší hloubka nutí rostliny přirůstat v dlouhých lodyhách a průzračná voda umožňuje vyniknout pod vodou se pohybujiícím lodyžním listům. Na hladině pak plavou ve směru hladinového větru podlouhlé plovoucí listy na opravdu dlouhých řapících. Když jsem se na jezero vrátil s fotoaparátem a plaval si k některým porostům, připadal jsem si tak trochu jako mořské vydry mezi chaluhami ve filmových záběrech přírodopisných dokumentů BBC. Výskyt rdestu uzlinatého je na Karlovarsku znám pouze na Medardu a jeho původ je opět nejasný. V České republice je soustředěn do oblastí nížinných řek, více se objevuje jen na středním Labi a na dolním toku Kyjovky, jinak je velmi vzácný, na většině lokalit vyhynulý.

Při plavbě v zátočinách s mělkou a klidnou vodou u protějších jižních břehů se pod vodní hladinou

▲ Rdest uzlinatý (*Potamogeton nodosus*).
Obě fotografie Petr Krása.

objevují místy husté porosty vodního moru (*Eloidea* sp.). Už při dřívějším určování zbytků rostlin sebraných v naplaveninách na návětných březích jsem si všiml, že zdejší vodní mor je nějaký divný. A tak jsem z několika zátočin sebral vzorky a pod binokulární lupou změřil špičky listků. Opravdu titěrná práce, při které se měří šířka listu v posledních 0,5 mm jeho délky. A protože jejich šířka byla maximálně do 0,5 mm, nemůže to být v našich tekoucích i stojatých vodách zdomácnělý vodní mor kanadský (*Eloidea canadensis*), ale jiný, taktéž zavlečený **vodní mor americký** (*Eloidea nuttallii*). Ten upřednostňuje méně úživné vody, což jezero Medard dostatečně splňuje. Jeho výskyt není v České republice dostatečně znám, je u nás spíše zvažován. Ovšem v sousedním Německu je označen častěji, v příhraničí ojediněle. Na Medardu se mi jej podařilo určit ve všech sebraných rostlinách. Vzhledem k obtížnému určení pouhým okem je jeho rozlišení složité a je pravděpodobné, že je přehlížen a kolem nás častější. Potvrzuje to i sdělení Vladimíra Melichara, že při letošním průzkumu řeky Ohře, který prováděl s Jaroslavem Rydlem, na tento vodní mor americký také poměrně často narazili. ■